

Ieteikumi atzinumu sagatavošanas kārtībai vēja elektrostaciju izbūves projektiem putnu aizsardzības jomā

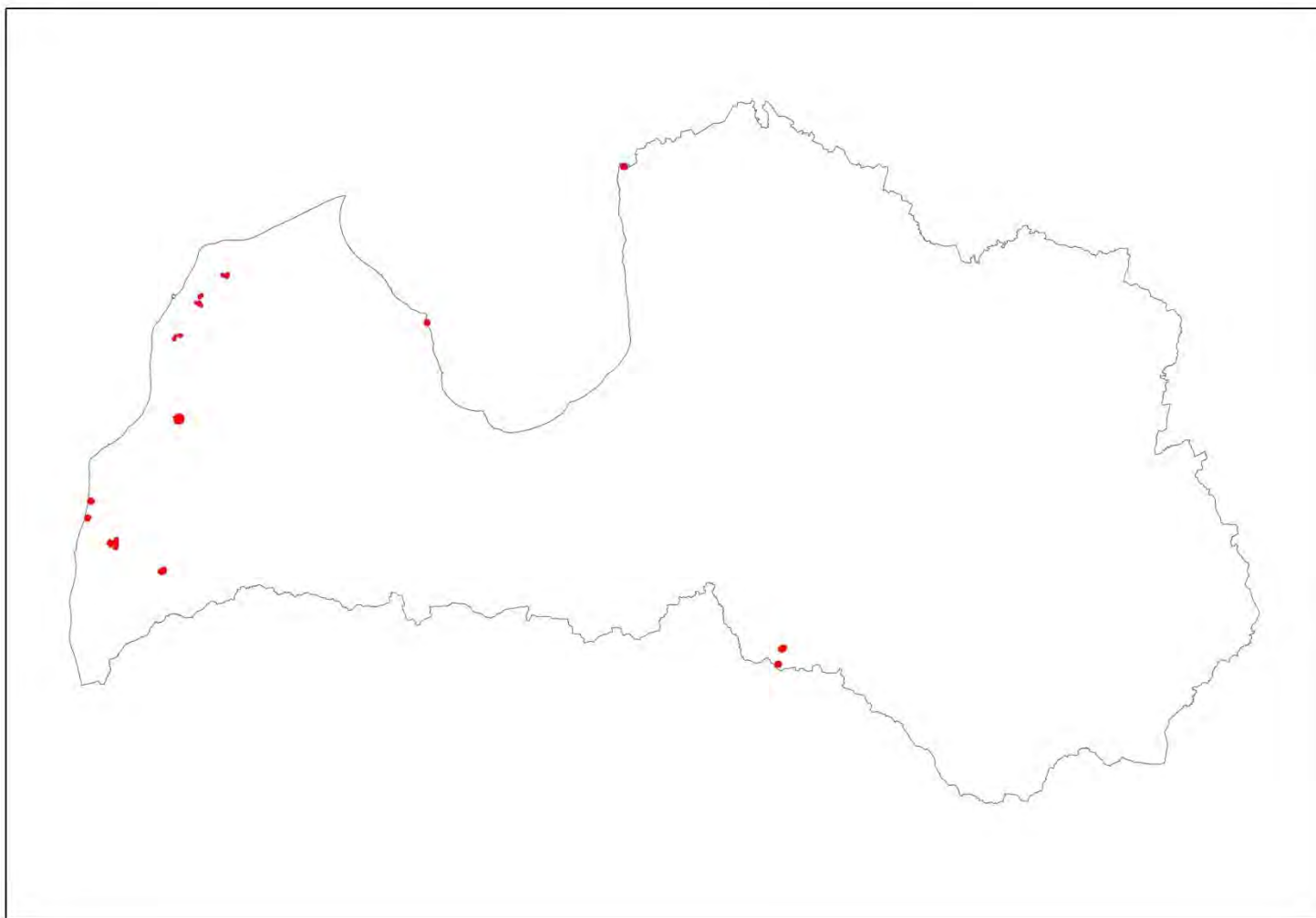
Rolands Lebus

Seminārs “Potenciālo vēja elektrostaciju izvērtējums pēc to iespējamās ietekmes uz putniem un sikspārņiem”

2013.gada 8.novembris, Usmas kempings (Ventspils novads)

Pašreizējā situācija Latvijā

Zināmie uzbūvētie vēja parki sākot no divām vēja elektrostacijām
(VES)

VES sākotnējais izvērtējums

- Pieejamo datu un datu slāņu analīze (eksperta dati, publiskie dati, citu novērotāju personīgie dati):
- Riska kartes. Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas (t.sk., mikroliegumi, visām grupām). Putniem nozīmīgās vietas. Nozīmīgas un potenciāli nozīmīgas putnu dzīvotnes un ainavas elementi, kas var būt būtiski jebkurā no putnu dzīves cikliem (lokālās vai citādas zemu novietotas pārlidojumu trases, atpūtas, barošanās un nakšņošanas vietas – piekraste, upes, mitrāji, lauku masīvi).
- Teritorijas nozīmība migrējošiem un/vai ligzdojošiem putniem. Nozīmīgākās sugas vai putnu grupas.
- Izpētes plāns: pavasara un/vai rudens migrāciju periodi, ligzdošanas periods (visām sugām vai specifiskām, potenciāli apdraudētām sugām vai putnu grupām), sezonu un uzskaišu reižu skaits, intervāli un regularitāte, kartogrāfiskais materiāls, putnu uzskaišu un ietekmes izvērtējuma metodika.
- Kumulatīvās ietekmes: reģiona VES un citu potenciālo vai esošo ietekmju telpiskā analīze.
- VES un vēja parka tehniskie parametri (katrā konkrētā gadījumā atšķirīga pieeja katram un kopumā) – masta augstums, rotora diametrs, kopējais augstums, precīzs VES izvietojums, vēja parka infrastruktūra (kabeļi, gaisvadu līnijas, ceļi, meliorācija), VES apgaisojums (aviācijas drošības gaismas, rekomendējams, *white strobing lights*).
- Rekomendācijas projekta attīstītājam pirms projekta uzsākšanas (vēja parka lokalizācija, robežas, nosacījumi, rekomendācija neuzsākt projektu). Spēles noteikumu noteikšana sākotnējā projekta attīstības fāzē.

Plānoto un uzbūvēto VES telpiskā analīze

Lai to nodrošinātu, eksperta rīcībā ir jābūt plānoto un uzbūvēto VES digitāliem datu slāņiem un attiecīgai programmatūrai, kas ļauj šādu analīzi veikt.

Ja VES izvērtēšanu veic vairāki eksperti, kas savā starpā neapmainās ar informāciju, šāda analīze kļūst maz efektīva un pat bezjēdzīga.

Ideālā gadījumā, lai nepieļautu šādas problēmas, lēmumu pieņēmēju institūcijas rīcībā (Valsts vides dienestam) būtu jābūt VES digitālajiem datu slāņiem, kurus pēc attiecīga pieprasījuma varētu saņemt eksperti, kuri izvērtē VES projektus.

VES monitorings

- Optimālā gadījumā monitorings būtu jāveic vismaz gadu pirms VES būvniecības un jāturpina būvniecības laikā, kā arī vismaz 3 gadus pēc VES būvniecības un ekspluatācijas uzsākšanas. Ideālā gadījumā 2 gadus pirms un 5 gadus pēc.
- Daļai VES projektu monitorings nav nepieciešams kā obligāts pasākums, bet vismaz minimāli novērojumi ir rekomendējami (atsevišķu sugu vai grupu, vai noteiktos periodos).
- BACI (*before-after/control-impact*) princips: putnu novērojumi pirms un pēc projekta uzsākšanas, kā arī vienlaicīgi novērojumi teritorijā, kur ir sagaidāma ietekme no VES projekta un identiskā vai līdzīgā teritorijā, kur tāda nav sagaidāma. Minimālā programma prasa daļu BACI principa ievērošanas, proti, BA (*before-after*) principu.
- Prioritārās putnu sugas un grupas (melns stārķis, dienas plēsīgie putni, migrējošie putni u.c.).
- Pagaidām Latvijā pilns putnu monitorings nav veikts nevienā no uzbūvētajiem vēja parkiem vai atsevišķu VES apkārtnē. Atsevišķi novērojumi ir veikti Grobiņas vēja parkā, bet tie nav attiecināmi uz monitoringu, drīzāk vēja parka ietekmes izvērtējumu pēc tā izbūves, kā arī novērojumi pirms parka izbūves. Monitorings uzsāks pirmsbūvniecības stadijā TCK parkā Tārgales lauku masīvā un Dunikas masīvā (ieskaitot Ķirbas purvu). Dunikas masīvā jau divus gadus pilns monitorings netiek veikts.
- Izmaiņas likumdošanā un ekspertu rekomendāciju respektēšana, nosakot vēja parka būvniecības un ekspluatācijas noteikumus (dažādi nosacījumi, monitorings, ietekme mazinoši un kompensējoši pasākumi).

Ietekmi mazinoši un kompensējošo pasākumi

Ietekmi mazinoši pasākumi:

- VES lokalizācijas korekcijas;
- VES apturēšana noteiktos laika periodos;
- putnu atbaidīšana (brīdināšana ar skaņas signāliem);
- atsevišķu VES demontāža vai liela skaita mazu VES aizvietošana ar dažām lielām (*repowering*).

Kompensējoši pasākumi:

- mikroliegumu izveide potenciāli apdraudētām sugām ārpus VES ietekmes reģiona, kur tām ir cita veida apdraudējumi, un kurus var novērst izveidojot mikroliegumus (piemēram, mežizstrāde);
- līdzcērtīgu dzīvotņu (zālāju, mitrāju u.c.) atjaunošana vai uzturēšana ārpus VES ietekmes reģiona;
- putnu piebarošana graudaugu sējumos, kas atrodas drošā attālumā no VES (piemēram, migrācijas koridoros vai perifērijā) gadījumā, ja VES tiek attīstītas lauksaimniecības zemēs, kurās novērojamas migrējošo putnu koncentrācijas. Šajā gadījumā ir būtiski saglabāt pietiekami plašas galvenās un lokālās pārlidojuma trases (migrācijas koridorus) un nakšņošanas vietas.